

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی^۱

گردآوری و تدوین: دکتر محمود کمالی زارچ

هیأت علمی دانشگاه پیام نور مرکز تفت^۲

مقدمه

تحقیق یعنی باز کردن چشم، بررسی، واریسی، مطالعه و تصمیم گیری درباره یک موضوع برای حل یک مسأله یارفع یک مشکل^۳. اولین قدم تحقیق تعیین مسئله یا مشکل است. مسئله چیست؟ چیزی که ذهن ما را مشغول می کند مسئله یا مشکل است. هرکسی ذهنش مشغول است. آدم تازنده است مسئله دارد، پس همه ما مشکل یا مسئله داریم. مشکل یا شخصی است یا خانوادگی یا اجتماعی یا شهری و منطقه ای یا جهانی. برای هر کدام از این مشکلات می توانید مثالی بزنید؟ البته مثالی که مرتبط به رشته ی تحصیلی شما باشد.

مسئله شخصی ملاک تحقیق علمی نیست، ولی وقتی مسئله شخصی عمومی شد تحقیق علمی است مثال: وقتی که سؤال شود کدام یک از مؤسسه های آمادگی کنکور قویتر است. نمیتوانیم براساس تجربه شخصی یا تبلیغات و دیدگاههای سطحی و تجربه اطرافیان پاسخ دهیم. باید تحقیق کرد. واژه تحقیق از لحاظ علمی با برداشت عمومی مردم متفاوت است. پس اولین قدم تحقیق شناسایی و تعریف مسأله است.

مسائل خانوادگی یکسری جنبه های شخصی دارد که نیازی به تحقیق نیست ولی یکسری مسائل خانوادگی آنقدر رایج شده که قابل بررسی است مثل شکاف نسلهها (کاهش سطح روابط جوانان و نوجوانان با والدینشان) که مسئله ای شایع است و افراد زیادی را در جامعه درگیر کرده است. پس میتوان در مورد آن تحقیق کرد. گاهی مسئله اجتماعی است، یعنی در یک سطحی از اجتماع مشکلی وجود دارد. مثلاً ممکن است گفته شود در سیستم آموزشی دانشگاه پیام نور مشکل وجود دارد. حالا می خواهیم تحقیق کنیم که این مشکل از کجاست؟ پس مسئله تحقیق: مشکلات آموزشی دانشجویان دانشگاه پیام نور.

خلاصه اینکه تحقیق از یک مسئله به وجود می آید، وگرنه در مورد مسائل حل شده نیازی به تحقیق نیست. مثلاً: آیا هوش بر وضعیت درسی دانشجویان تأثیر دارد یا نه؟ ویا اثر تمرین و تکرار بر یادگیری. این مسائل حل شده و نیازی به تحقیق نیست. بعضی وقتها یافته های علمی به بدیهیات تبدیل می شود. حالا همه حتی آدمهای بی سواد هم می دانند در هر کاری تمرین و تکرار بیشتر باشد یادگیری بیشتر است. تحقیق کنیم که چه چیزی را ثابت کنیم. تکرار مکررات و تحصیل حاصل است (آزموده را آزمودن خطاست). اگر کسی درباره اینطور موضوعی به اصطلاح تحقیق کند در واقع رونویسی از کار گذشتگان است. این تحقیق نیست بلکه مثل نوشتن یک تکلیف است!

مسئله تحقیق

مسئله ای که ذهن را مشغول کرده و به سادگی و فوریت جواب آن را پیدا نکنند می تواند یک مسأله تحقیق باشد. مسئله از کجا پیدا می شود؟ از نیاز. هر چه آدم مطالعات بیشتری داشته باشد، هوش بیشتری داشته باشد، پشتکار بیشتری داشته باشد، روابط عمومی بالاتری داشته باشد و یا علاقه به علم آموزی بیشتری داشته باشد، این آدم بیشتر مسئله در ذهنش هست. در کل هر چه آدم بیشتر درک شعور داشته باشد مسئله بیشتری تو ذهنش هست (هر که درکش بیش دردش بیشتر).

^۱ - بخشی از مطالب این راهنما از منابع ذکر شده در پایان کار و عمدتاً بر اساس توضیحات کلاسی نگارنده و تجارب شخصی در تدریس دروس روش تحقیق و راهنمایی پایان نامه تحصیلی دانشجویان نوشته شده است.

^۲ - این جزوه قابل استفاده دانشجویان درس پروژه (پایان نامه) نیز هست امانظر استاد راهنمای دانشجو در درس پروژه، بر مطالب ذکر شده در این راهنما رجحیت دارد.

^۳ - موضوع این راهنما بیشتر ناظر به تحقیقات میدانی و کاربردی در روانشناسی و علوم تربیتی است و شامل تحقیقات بنیادی نمی شود.

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

بنابراین اگر ما فکر نکنیم، مطالعه نکنیم، دقت نکنیم، اهل بررسی و واری و بحث و جدل علمی نباشیم معلوم است که مسئله ای هم نداریم کسی می تواند مسئله تحقیقی پیدا کند که اهل مطالعه باشد. تحقیق نیاز به ذهن پویا و فعال دارد نه ذهن بسته و منجمد. شما که الان این مطالب را می خوانید میتونید یک مسأله یا موضوعی که از نظر شما یک مشکل است و نیاز به مطالعه و بررسی و تحقیق دارد ذکر کنید؟ اینکه شما و یاسیر دانشجویان چقدر این مطالب را بفهمند در یکی از مراتب شعر ابن یمن (قطعه سرای معروف قرن هشتم) قرار می گیرند :

آن کس که بداند و بداند که بداند اسب شرف از گنبد گردون بمهاند آن کس که نداند و بداند که نداند لنگان مرکب فویش به مقصد برساند

آن کس که بداند و نداند که بداند بیدارش نمائید که بس فته نماید آن کس که نداند و نداند که نداند در جهل مرکب ابد الدهر بماند

خوب ما میخواهیم تحقیق کنیم مساله از کجا پیدا کنیم؟ از چند طریق ممکن است : تجارب اجتماعی (یا تجربه شخصی ما یا تجربه دیگران)، مطالعات علمی خودمان در یک حوزه علمی، استخراج مسئله از نظریات دانشمندان و صاحب نظران رشته ی خودمان و استفاده از سوابق پژوهشی در یک زمینه ، سایت های علمی و اطلاعاتی در اینترنت ،پایان نامه های تحصیلی و گزارشهای تحقیق سازمانها و ادارات. اینها همان منابعی است که بعد از تأیید موضوع و قصد نوشتن پایان نامه ، برای جمع آوری ادبیات و پیشینه تحقیق باید به آنها مراجعه کنیم .

در بعضی رشته ها نظریاتی وجود دارد که بیشتر از طرف غربیها مطرح شده است. ما می توانیم این نظریات را در کشور خودمان بررسی کنیم ببینیم به درد جامعه ما می خورد یا خیر؟ سؤال : آیا تحقیق در مورد افسردگی، اعتیاد، کمروئی و... یک مسئله است یا نه ؟ جواب : نه چون دیگران درباره این مسائل آزمایش و بررسی کرده اند و ما می توانیم از تجربه های آنها استفاده کنیم . اکثر قریب به اتفاق پایان نامه های دانشجویان کارشناسی نه مسأله جدیدی دارد و نه یافته جدیدی و لذا بیشتر به رونویسی از کتابها و منابع و تکرار مکررات می ماند و لذا بهتر است نام آنها را تکلیف بگذاریم نه تحقیق^۴. البته این مسأله، مسأله ای شایع در علوم انسانی است.

یکی از مشکل ترین مراحل طرح تحقیق از ابتدا انتخاب مسئله مناسب است. مساله (عنوان)، مشکل احساس شده ای است که محقق به حل آن علاقمند است و می خواهد راه حل آنرا بیابد. تازه کاران مسئله ای را انتخاب می کنند که دامنه بسیار وسیعی دارد . این امر ممکن است به دلیل درک کمتر آنها از طبیعت تحقیق و مراحل سیستماتیک حل مسئله و یا به دلیل اشتیاق فراوان اما ناپخته آنها به حل سریع و فوری یک مسئله مهم باشد. اما آنها نیکو کار آزموده ترند می دانند که تحقیق برای یافتن حقیقت و یا حل یک مسئله مهم به صرف وقت و انرژی و بکار بردن تفکر منطقی گسترده نیاز دارد. دالن معتقد است دانشجویان هنگام انتخاب موضوع تحقیق دچار چهار نوع اشتباه می شوند : مساله ای را شتابزده و بدون تجزیه و تحلیل تمام شقوق تصمیماتشان انتخاب می کنند. به جای اینکه برای روشن ساختن مساله دنبال سوابق تحقیق بگردند ، ماهها دفع الوقت می کنند ، قبل از انتخاب مسئله پژوهشی ، روش اجرای تحقیق را مشخص می کنند و به جای آنکه ابعاد مساله را به طور دقیق طرح و اصطلاحات را به روشنی تعریف کنند ، توصیفی کلی از مساله ارائه می دهند.

موضوع تحقیق

موضوع تحقیق عبارتی است که به طور دقیق متغیرهای مورد نظر محقق و نوع رابطه مورد نظر محقق برای بررسی را بیان می کند. موضوع تحقیق به طور معمول و رایج حداقل دو متغیر اصلی و تخصصی دارد . متغیر چیست ؟ متغیر هر حالت ، خصوصیت ، ویژگی ، وضعیت یا شرایطیست که در هر فرد نسبت به افراد دیگر یا در یک فرد در زمانهای متفاوت تغییرپذیر باشد مثل سن ، وزن ، قد . در رشته های مختلف متغیرهای مختلفی داریم مثلاً در روانشناسی : اضطراب ، هیجان یا افسردگی . در پیش دبستانی : آموزش پیش دبستانی ، فضای مهدکودک ، نوع پوشش مربیان یا مهارت اجتماعی کودکان ، در مشاوره : تخصص مشاور، مقاومت مراجعان و یا در رشته مدیریت : مهارتهای تدریس معلمان ،

^۴ متأسفانه این مشکل در برخی پایان نامه های کارشناسی ارشد نیز معمولاً نادیده انگاشته می شود.

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

ارزشیابی توصیفی. بعد از اینکه متغیر اصلی و مورد علاقه امان را برای تحقیق مشخص کردیم باید با مطالعه منابع معتبر و جدید علمی (کتابها و مقالات علمی) ببینیم چه متغیرهای تخصصی مربوط به رشته ما با این متغیر رابطه مفهومی یا عینی دارند بعضی متغیرها ممکن است علت متغیر اصلی ما و برخی معلول متغیر اصلی ما باشند. ما میتوانیم رابطه یک متغیر علت با متغیر اصلی را یا رابطه متغیر اصلیمان را با یک متغیر معلول، به عنوان شکل اولیه موضوع مطرح کنیم. مثلا کسی به موضوع سبکهای تفکر افراد علاقه مند است. باید با مطالعه منابع ببیند چه متغیرهایی بر سبکهای تفکر موثر است یا سبکهای تفکر بر چه متغیرهایی موثر است. مثلا دیدیم که گفتند سبکهای تفکر با مهارتهای اجتماعی افراد مرتبط، یا بر آن موثر است. میتوانیم موضوع اولیه بدهیم: "بررسی رابطه سبکهای تفکر با مهارتهای اجتماعی". بعد از این باید موضوع را به تأیید استاد برسانیم. البته این موضوع موضوع کامل نیست بلکه باید مشخص کنیم که این تحقیق در بین چه قشری از جامعه و در چه دوره زمانی اجرا می شود. مثلا مینویسیم: "بررسی رابطه سبکهای تفکر با مهارتهای اجتماعی دانشجویان دانشگاه پیام نور استان یزد در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲". بنابراین عنوان تحقیق باید: شناختی دقیق و روشن از حوزه موضوع را عرضه دارد، در پرتو امکانات عملی و واقعیتها تهیه و تنظیم گردد، بصورت یک جمله کامل مثبت دقیق و صریح مطرح گردد و به سئوالات ذیل به روشنی جواب داده باشد:

• چه کسی؟ (یعنی پژوهش در مورد چه کسانی اجرا خواهد شد)

• متغیرهای آماری کدامند؟ (برای هر متغیر تعیین کنید از لحاظ نوع مقیاس اندازه گیری و نقش آن در پژوهش (متغیرهای مستقل وابسته، کنترل و تعدیل کننده) چیست؟

• چگونه؟ (رابطه بین متغیرها)، کجا؟ و چه وقت تحقیق انجام می شود؟

موضوع تحقیق به صورت یک جمله صریح و روشن بیان می شود که بهتر است در آن بررسی رابطه، تأثیر یا مقایسه بین متغیرها مطرح گردد. طول عنوان حدود ۱۲ تا ۱۵ کلمه بیشتر نباشد تا بیست کلمه هم ذکر شده است. بعد از اینکه مسئله تحقیق مشخص شد با مطالعه و بررسی باید موضوع تحقیق ارائه کنیم.

موضوع تحقیق ما اگر شبیه موضوعی باشد که قبلا انجام شده، باید توجیهی برای تکرار تحقیق داشته باشیم و اگر توجیه قانع کننده ای نبود باید موضوع را عوض کنیم. بعضی صاحب نظران حوزه روشهای تحقیق و آمار معتقدند اینطور موضوعاتی تکراریست و قابل انجام نیست ولی برخی دیگر از صاحب نظران و اساتید معتقدند اگر جامعه تحقیق و یا سال اجرای تحقیق تغییر کند موضوع از حالت تکراری در می آید البته کپی برداری از تحقیق دیگران یا کپی پیست از اینترنت کاری خلاف و سرقت علمی است ولی یادداشت برداری از مطالب گذشتگان و خلاصه کردن و تلفیق مطالب، کاری پسندیده و بلکه لازم و ضروری برای تحقیق است.

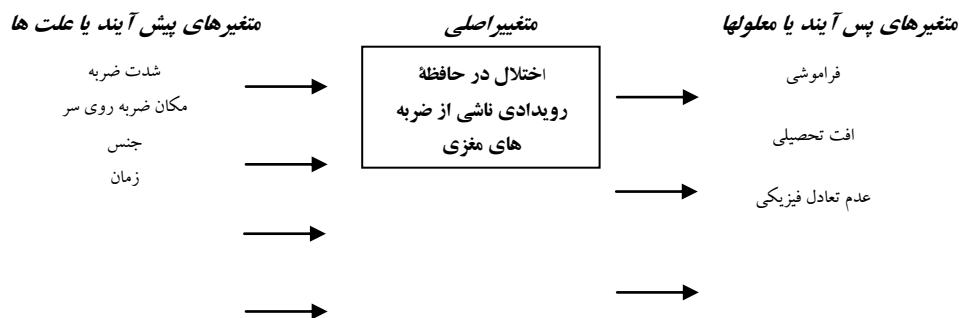
اگر محتوا یا اصل موضوع به نظر برسد که با تغییر زمان واقعا تغییراتی کرده قابل توجیه است که وقتی دوباره موضوع در سال جدید انجام بشود بگوئیم جدید است، ولی اگر توجیهی نباشد و به نظر تفاوتی نکند، موضوع تکراری است هر چند که سالش عوض شده باشد. باید منابع جدید را مطالعه کنیم و ببینیم که آیا شرایط و عوامل مؤثر بر متغیر وابسته ما در سال جدید تغییر و تحولی به وجود آمده یا نه؟ موضوع تحقیق معمولا و حداقل باید دوتا متغیر داشته باشد. در بعض موارد تحقیقی بایک متغیر هم قابل انجام است. بعد که موضوع مشخص شد باید تصمیم بگیریم که رابطه بین دو متغیر را با چه روشی اندازه گیری کنیم یعنی روش تحقیق ما چگونه باشد. روشهای تحقیق به طور کلی و معمول در دو طبقه تحقیقات توصیفی و آزمایشی قرار می گیرند. در تحقیقات توصیفی صرفا با یک یادو پرسشنامه نظرات و دیدگاهها و ویژگیهای یک یا دو گروه از افراد را بررسی می کنیم مثلا موضوع "مقایسه اختلال در حافظه رویدادی ناشی از ضربه های مغزی در زنان و مردان" تحقیقی است که با روش توصیفی انجام می شود یعنی می رویم افرادی که آسیب دیده مغزی هستند توانایی حافظه رویدادی آنها را با تست یا پرسشنامه ای اندازه گیری می کنیم. ولی تحقیقات آزمایشی تحقیقاتی است که محقق باید عملا کاری انجام دهد مثلا آموزشی به افراد

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

بدهید یا دارویی به آنها بدهد تا تأثیر دارو یا آموزش خود را بررسی کند لذا باید گروه یا گروههایی از افراد را مدتی در اختیار و تحت نظر داشته باشد و شرایط آزمایش را کنترل کند. لذا روشهای آزمایشی البته دقیق تر ولی مشکل تر است مثلاً یک موضوع آزمایشی: "بررسی تأثیر آموزش مهارتهای جرات ورزی بر توانایی ابراز وجود در دانش آموزان پایه دوم دبیرستان شهر اردکان در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲". این یک موضوع کامل تحقیق است. برای انجام این موضوع محقق خودش یا فرد متخصصی را باید مأمور آموزش مهارتهای جرات ورزی به افراد گروه نمونه کند. این آموزشها ممکن است طی چند جلسه صورت گیرد بلکه یک تا سه ماه هفته ای یک یا دو جلسه دوساعته طول بکشد. اما موضوع توصیفی، این برنامه ها را ندارد با یک یا دو آزمون و تست و با یکی دوبار مراجعه به افراد انجام می شود. مثل این موضوع: « بررسی رابطه مکان ضربه روی سر با شدت اختلال حافظه رویدادی در بین آسیب دیدگان مغزی بستری در بخشهای مغز و اعصاب بیمارستانهای دولتی شهر یزد در شش ماهه اول سال ۱۳۹۲ ».

مسیر انتخاب موضوع: برای روشن شدن روال کار، مراحل رسیدن به موضوع تحقیق را با مثالی دیگر مرور می کنیم:

سؤال: از نظر شما کدام کتاب درسی بیشتر مورد علاقه شما بوده است؟ (بیشتر دانشجوها: هیچکدام!!!). میتواند کتابهای علمی غیردرسی ملاک باشد. جواب: روان شناسی عمومی سؤال: چقدر از این کتاب یادتون هست؟ یا مرور کنید. به کدام موضوع یا عنوان مطلب در این کتاب علاقه بیشتری داشته یا دارید؟ جواب: مطالبی در مورد مغز. سؤال: کدام قسمت از مطالب مربوط به مغز برای شما جالب بود؟ جواب: آسیب های مغزی در سکتة مغزی. آسیبها زیاد است ریزتر می شویم. افراد وقتی دچار آسیب مغزی می شوند حافظه آنها دچار اختلال می شود. حالا می خواهیم اختلالات حافظه ناشی از آسیب مغزی را مطالعه کنیم. پس حوزه اصلی ما: اختلالات حافظه ناشی از آسیب های مغزی. بعد از اینکه حوزه ما مشخص شد باید حوزه تحقیق را به یک متغیر جزئی تر و خاص تر محدود کنیم. نکته: منظور از اختلالات حافظه کدام نوع اختلال است؟ منظور از آسیبهای مغزی کدام نوع آسیب ها است. باید مطالعه کنیم منابع را و این حوزه را به یک متغیر خاص و محدود جزئی کنیم. مثلاً: اختلال در حافظه رویدادی ناشی از ضربه های مغزی. این شد متغیر اصلی ما یا متغیر وابسته یا متغیر ملاک. حالا این موضوع جزئی شد. این حالا شد متغیر اصلی ما، هنوز به موضوع تحقیق نرسیدیم. در مرحله بعد منابع را مطالعه می کنیم تا ببینیم چه متغیرهای دیگری مطرح شده است که با این متغیر اصلی در ارتباط است. بعضی از این متغیرها پیش آیند یا علت ها هستند و بعضی متغیرهای پس آیند یا معلولها هستند.

در اینجا انتخاب با محقق است که کدام متغیر را در رابطه با متغیر اصلی قرار بدهد و موضوع را انتخاب کند. مثلاً: رابطه مکان ضربه با اختلال در حافظه رویدادی ناشی از ضربه های مغزی. پس از تأیید موضوع عملاً وارد مراحل کار می شویم. یک کار پژوهشی معمول در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی به طور کامل شامل پنج فصل است. مشخصات و چگونگی جمع آوری و تدوین این پنج فصل در این راهنما توضیح داده می شود.

فصل اول: طرح تحقیق (پروپوزال)

اولین مرحله، نوشتن پیشنهاد تحقیق یا طرح تحقیق یا پروپوزال (proposal) است. پروپوزال یعنی تهیه ماکت تحقیق یا دورنمای تحقیق یا نقشه تحقیق. مثل نقشه ساختمان که از قبل مشخصات فنی ساختمان را مشخص می کند. فراهم سازی طرح تحقیق که معمولاً بعنوان فصل

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

اول یک رساله تحقیقی بحساب می آید محقق قبل از انجام پژوهش باید به تهیه آن مبادرت کند و به نظر استاد راهنما یا هر فرد ذینفع دیگری که محقق قصد دارد نتایج تحقیق را به او گزارش دهد برساند. در این مرحله استاد راهنما مختار است که طرح را بپذیرد یا رد کند یا احتمالاً با تغییراتی آن را تأیید نماید. در صورتی که طرح به هر شکلی مورد قبول واقع شود، از آن پس محقق موظف است که طبق طرح تنظیم شده در پی انجام تحقیق برآید. طرح تحقیق در حقیقت تابلویی است که گام به گام راهنمای ما در طی مسیر تلاش و کاوش است. محقق در سایه تبعیت از آن می تواند به نقطه مورد نظر برسد. شکی نیست که تنها داشتن نقشه یا طرح، مسئله را حل نمی کند ضمن تهیه آن باید مصالح و وسایل مورد نیاز را گردآوری کرد و با فراهم آوردن امکانات و پیش بینی های لازم و بهره گیری از فنون و مهارت های مورد نیاز به سوی مقصد حرکت نموده و سرانجام مجهولی را معلوم نمایند. طرح تحقیقی خوب است که واضح و دارای صراحت باشد و محققان دیگر به راحتی آن را بفهمند، صرفه جویی در امکانات مادی و زمان کاملاً در آن پیش بینی شده باشد، دارای انعطاف و نرمش باشد، محقق و همکاران او را از بیراهه و خطاهای بیپوده بازدارد، تعداد متغیرهای مورد بررسی را مشخص سازد و وظایف همه افراد و مسئولیت آنها را مشخص نماید. طرح تحقیق در قالب ده عنوان مطلب باید جمع آوری و تدوین شود: مقدمه، بیان مسئله، اهمیت و ضرورت تحقیق، پیشینه تحقیق، اهداف تحقیق، سؤالات تحقیق، فرضیه های تحقیق، روش تحقیق (بیان روش تحقیق، معرفی جامعه تحقیق، نمونه تحقیق، روش نمونه گیری، معرفی ابزارها و ابزارهای تحقیق، روشهای تجزیه و تحلیل داده ها)، تعریف واژه ها و اصطلاحات و فهرست منابع^۵. این فصل بعدها به عنوان "کلیات تحقیق" در نسخه نهایی پایان نامه می آید و البته پیش از آن، بخشهایی از پروپوزال جدا و در فصل سوم پایان نامه می آید. در ادامه تیرهای لازم برای یک پروپوزال معمولی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی ارائه می شود. حالا توضیح میدهم که راجع به هر کدام از این عنوان ها چه مطالبی باید بنویسیم. یعنی چگونه مطلبی باید جستجو کنیم؟ چقدر باید نوشته شود؟ مثلاً یک صفحه، دو صفحه یا چهار صفحه و اینکه این مطالب را باید از منابع علمی و کتاب و مجلات پیدا کنیم یا از خودمان بنویسیم یا ترکیبی از این دو؟

۱- مقدمه: در مقدمه طرح تحقیق، محقق باید مطالبی را که از لحاظ مفهومی و منطقی از سطح بالاتری از موضوع یا متغیر اصلی تحقیق (متغیر وابسته) برخوردار است بیاورد. در مقام مقایسه، مقدمه پروپوزال چیزی مانند مقدمه یک انشاء است به جز اینکه با رویکرد پژوهشی و به صورت مستند نوشته می شود. لذا محقق باید فکر کند موضوع اصلی او زیرمجموعه کدام متغیر یا متغیرهای دیگر است. مطلب را از مطالب کلی تر شروع و در این میان با استفاده از منابع و برخی سوابق پژوهشی به طور محدود به رابطه (تأثیر) بین متغیر اصلی تحقیق خود و متغیرهای دیگر اشاره می کند تا به موضوع خود برسد. در مقدمه باید به سری مطالب کلی مقدماتی و عمومی نسبت به موضوع تحقیق نوشت. ملاک اصلی در مقدمه متغیر اصلی تحقیق است. متغیر اصلی را متغیر وابسته می دانیم یا متغیر دوم. مقدمه باید مربوط به موضوع باشد. مقدمه نباید مستقیماً و خیلی زود مربوط به موضوع اصلی تحقیق بشود در واقع مقدمه یک متن پیوسته و منسجم است که خواننده را به طور کلی و مفهومی با موضوع تحقیق آشنا میکند مثلاً کسی موضوعی داده با عنوان "بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی افراد با قدرت نفوذ اجتماعی آنان". متغیر اصلی قدرت نفوذ در دیگران است. برای نوشتن مقدمه باید بررسی کنیم، مطالعه کنیم، جستجو کنیم، ببینیم موضوع اصلی تحقیق ما از لحاظ مفهومی و نظری و کتابی زیرمجموعه چه حوزه، موضوع یا موضوعاتی کلیتر در رشته تحصیلی خودمان است. در مثال قبلی میزان نفوذ در دیگران متغیر اصلی است. حالا باید فکر کنیم متغیرهای سطح بالاتر آن کدام است ببینیم موضوع نفوذ در دیگران جزء کدام یک از رشته ها یا حوزه ها یا کتابهای درسی ما است. بحث نفوذ راجع به روانشناسی اجتماعی است. می رویم سراغ کتابهای روان شناسی اجتماعی بحث نفوذ را در آنها پیدا می کنیم. یا کتابی درباره نفوذ، هر کتابی و هر فصلی از کتاب یا هر مقاله ای درباره نفوذ اجتماعی پیدا کردیم مقدمه دارد

^۵ - در بعضی فرمهای خام پروپوزال مخصوصاً طرحهایی که برای سازمانها و نهادهای دولتی نوشته می شود علاوه بر عناوین فوق، عناوین دیگری مانند: زمانبندی اجرای طرح، بودجه های مورد نیاز، نیروی انسانی مورد نیاز و رشهای اجرای طرح نیز وجود دارد.

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

از مطالب نوشته شده در مقدمه ها برای نوشتن مقدمه خودمان استفاده می کنیم. البته مقدمه مقالات دارای مطالبی است که هم به درد مقدمه پروپوزال می خورد هم برای بخش اهمیت و ضرورت و هم برای بیان مسأله و پیشینه تحقیق مناسب است فقط باید تشخیص داد که چه مطلبی برای چه قسمتی مناسب است. این بخش از پروپوزال بیشتر با استفاده از منابع و بصورت مستند در حد ۳-۱ صفحه نوشته می شود. مقدمه نباید به موضوعات ریز و جزئیات مطالبی که مربوط به فصل دوم تحقیق است پردازد.

۲- بیان مسئله: مسأله تحقیق عبارت از شرایطی است که پژوهشگر را بر می انگیزد در باره آن کند و کاو کند. مسئله، مشکلی است که محقق قصد دارد راه حلی مناسب و منطقی برای برطرف کردن آن پیدا کند، عبارت دیگر، او در این مرحله مانند یک نقاش، طرح کلی خویش را ترسیم کرده است و برای فهماندن آن به دیگران نیازمند برجسته کردن ویژگیهای و جزئیات آن می باشد. معمولاً مسأله تحقیق بصورت سوالی بیان نمی شود بلکه بصورتی بیان می شود که بطور عملی قابل بررسی و تحقیق باشد. انتخاب کلمات باید با دقت و با توجه به موضوع تحقیق، یافته های قبلی محققان و در نظر گرفتن نظریه های معتبر انجام پذیرد. و یا به عبارت دیگر بیان مسأله به نحوی باشد که چگونگی بررسی متغیر یا متغیرها، مکان و دامنه و وسعت پژوهش را روشن کند. توجه داشته باشید همیشه بیان مسئله با توجه به چندین پژوهش پیشین نوشته می شود. بیان مسئله در واقع ادامه مقدمه است. و ماحالاً روی موضوع تحقیق متمرکز می شویم. نه با هدف توضیح جزئیات و تعریف متغیرها بلکه در این قسمت باید مسأله اصلی تحقیق خودمان را به زبانی ساده و روان و مفهوم توضیح دهیم که چه تحقیقی می خواهیم بکنیم و چرا؟ رابطه بین این دو متغیر را بررسی کنیم و روشن کنیم و توضیح دهیم که در منابع چه مطالبی در توضیح و تشریح رابطه بین این دو متغیر نوشته شده است. به نحوی که هر خواننده مبتدی و کم اطلاع بفهمد که ما چه تحقیقی می خواهیم انجام دهیم. بیان مسئله یعنی روشن کردن مسئله. در بیان مسئله نباید خیلی وارد جزئیات و تعریف جزئی متغیر تحقیق بشویم چرا که این جزئیات در بخشهای دیگر نوشته می شود. به تفاوت بیان مسئله و قسمت مقدمه توجه کنید. بنابراین در این قسمت محقق باید با استفاده از منابع و سوابق پژوهشی بگوید درباره موضوع تحقیق و مسأله تحقیق مورد نظر او کار تحقیق از کجا و چه کسی شروع شده چه کارهای تحقیقی تاکنون انجام شده و چه کاری انجام نشده که همان موضوع تحقیق اوست. دقت شود در این قسمت سوابق پژوهشی نوشته نمی شود و سوابق پژوهشی مربوط به بخش دیگری از پروپوزال است. در واقع نوشتن بیان مسأله مستلزم ذهنیت درست از موضوع و مسأله تحقیق، جستجوی مطالب مرتبط و توانایی تدوین و نگارش ادبی است. بیان مسأله نیز عرفاً در حد دو سه صفحه کفایت است.

۳- اهمیت و ضرورت تحقیق: اهمیت و ارزش پژوهش مشخص کننده آنست که نتایج حاصله از انجام این پژوهش تا چه حد برای خود محقق و دیگران مفید و موثر است و چه اطلاعات جدیدی بدست خواهد آمد. بنابراین به هنگام نوشتن اهمیت و ضرورت پژوهش باید دونا نکته مهم را مد نظر داشته باشید: الف: چه نوع اطلاعاتی و در مورد چه چیزی اطلاعاتی در اختیار دیگران خواهید گذاشت. به عبارت ساده تر متغیرهای مورد پژوهش را مشخص خواهید نمود. و ب: نتایج حاصله از انجام پژوهش در کجا و چگونه مورد استفاده قرار خواهد گرفت. هر محقق می تواند با استفاده از منابع مختلفی موضوع مورد پژوهش خود را با اهمیت جلوه دهد این منابع عبارتند از: ۱- قدرت تفکر و استدلال محقق بر اساس تجربیات حرفه ای و اطلاعات کلی. ۲- تحقیقات دیگران برای حمایت از گفته و نوشته های خود و ۳- آمار و نتایج موجود در پژوهشهای انجام گرفته قبلی. در این بخش ممکن است به آمار و ارقامی به طور مستند اشاره شود که حاکی از اهمیت و ضرورت انجام این تحقیق باشد. در مواردی محقق به انگیزه خود از انجام این تحقیق نیز اشاره میکند. بنابراین مجموعه مطالبی که در بخش اهمیت و ضرورت می آید باید پاسخگوی همه یا بخشی از سئوالات زیر باشد. چه نیازی در جامعه به انجام این تحقیق است؟ چه نواقص و مشکلات و محدودیتهایی در جامعه هست که با انجام این تحقیق رفع می شود؟ چه ضررها یا خسارتهایی متوجه چه بخشی از جامعه هست که با انجام این تحقیق جلو

اون مشکلات و خسارتها گرفته می شود؟ نتایج احتمالی این تحقیق برای کدام گروه یا افراد جامعه سودمندی دارد؟ انگیزه شخصی محقق « یا تجربه شخصی محقق » که این موضوع را ارائه کرده است چیست؟

۴- **پیشینه پژوهش:** در این قسمت محقق با استفاده از انواع منابع و مآخذ پژوهشی معتبر به دنبال تدوین سوابق و پیشینه پژوهشی مرتبط با موضوع تحقیق خود است که این بخش میتواند در دویخش سوابق نظری و سوابق پژوهشی نوشته شود. منظور از پیشینه نظری مطالب کتابی، تئوری، مفهومی درباره هر یک از متغیرهای تحقیق است. مثلاً: شامل تعریف ها، تاریخچه موضوع، نظریه ها، طبقه بندی ها، عوامل و سایر عنوان های مطالبی است که در منابع می بینیم به طور گزینشی و خلاصه شده و مستند مطالبی را می نویسیم. مطالب را دسته بندی و به صورت مختصر و مرتب می نویسیم. منظور از پیشینه پژوهشی پژوهش های مشابه قبلی اعم از تحقیقات داخلی یا خارجی است که خلاصه آنها را از چند تحقیق میدانی جمع آوری و اینجا مینویسیم. سوابق پژوهشی یعنی اینکه بنویسیم چه کسی، چه سالی، در کجا، راجع به چه موضوعی با چه هدفی و با چه ابزاری در چه گروه و جامعه ای چه تحقیقی انجام داده، سؤال یا فرضیه های تحقیق او چه بوده و چه نتایجی از تحقیق خود گرفته است. یک اشتباه رایج دانشجویان در این قسمت ردیف کردن عناوین تحقیقات مرتبط و یا ذکر خلاصه تحقیقات دیگران بدون ارائه نتایج تحقیق آنهاست. چند مورد سابقه پژوهش یا خلاصه تحقیق باید در کارمان بنویسیم؟ در پروپوزال حداقل بین دو تا پنج مورد سابقه پژوهشی مرتبط کفایت امادر پایان نامه بیشتر لازمست. بهترین است که در کار عملی یا پروپوزال در بخش پیشینه، سوابق پژوهشی بنویسیم تا سوابق نظری. سوابق پژوهشی ترجیحاً مرتبط با موضوع تحقیق و یا یکی از متغیرهای تحقیق در آن باشد. سوابق نظری بیشتر از کتابها و سوابق پژوهشی بیشتر از مقالات علمی قابل یافت است. این بخش به صورت مستند و در حد ۳-۱ صفحه برای پروپوزال کفایت. بعدها همین مطالب و با اضافه شدن سوابق بیشتر در فصل دوم پایان نامه تحصیلی می آید. استناد در این قسمت فراموش نشود.

سه عنوان بعدی یعنی اهداف، سئوالات و فرضیه های تحقیق به هم مرتبط است و معمولاً همدیگر را پوشش می دهد. این سه تا عنوان را باید خود شخصی که می خواهد کار عملی یا تحقیق انجام دهد بنویسد. منع ندارد مگر این که کسی بخواهد کپی کند که اینهم خلاف وسرقت علمی است. همه این سه تا عنوان را در یک صفحه می شود نوشت یا حداکثر دو صفحه. حالا فرض کنید موضوع تحقیق شما اینست:

"بررسی رابطه احساس خودکارآمدی با خوش بینی در دانشجویان دانشگاه های استان یزد در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱". روی این مثال این سه قسمت را توضیح می دهیم و مثال می زنیم. البته این موضوع موضوعیست که با روش توصیفی انجام می شود و موضوعات آزمایشی اندکی نوشتن اهداف و سئوالات یا فرضیه های آنها متفاوت است.

۵- **اهداف تحقیق:** محقق هدف یا هدفهای کلی و آرمانی پژوهش را به صورت بیانه های مثبت و کلی مطرح می سازد. به عبارت دیگر محقق در عرضه این هدفها بر علمی بودن نتایج تحقیق بودن بیش از هر چیز دیگر اهمیت میدهد. اهداف تحقیق معمولاً به دو صورت کلی و ویژه بیان می شود. هدف از بیان اهداف به صورت کلی آن است که محقق معلوم دارد در پی چه چیزی است و قصد و نیت نهایی او از انجام تحقیق چیست. بهتر است هدف کلی در یک عبارت یا پاراگراف کلی نوشته شود و بعد از آن اهداف ویژه آورده می شود.

اهداف ویژه تحقیق معمولاً بعد از اهداف کلی تحقیق نوشته می شود، درحقیقت چهارچوبی است که مشخص میسازد چه کارهای انجام بگیرد و چه کارهای انجام نگیرد یعنی ریزکاریهای انجام یافتنی تحقیق را می توانیم از این قسمت طرح تحقیق بفهمیم. درواقع در این قسمت محقق بیان می کند که چه نوع روابطی را بین چه متغیرهایی قصد دارد بررسی کند. هر کدام را در یک خط بیان می کند. می توان ادعا داشت که اهداف ویژه تحقیق، راهنمایی برای تهیه و تدوین ابزار گردآوری اطلاعات است و چهار چوبی مناسب برای تجزیه و تحلیل آماری ارائه میدهد. برای نوشتن اهداف تحقیق اول متغیرهای اصلی را مشخص می کنیم: ۱- احساس خودکارآمدی ۲- خوشبینی. گاهی در تحقیقات متغیرهای فرعی یا

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

طبقه ای هم داریم مثل جنس، سطح تحصیلات یا معدل درسی. لازم به ذکر است متغیر فرعی از لحاظ منطقی و مفهومی باید با متغیر وابسته ارتباط داشته باشد. متغیرهای فرعی را در تحقیق با رعایت قواعدی باید انتخاب کنیم. هر متغیری نمی تواند متغیر فرعی باشد. چه متغیری، متغیر فرعی خوبی است؟ متغیرهایی که در سوابق تحقیق و در منابع نشان داده شده که با متغیر اصلی ما یا متغیر وابسته ما رابطه ای دارد. مثلاً: شغل پدر، اگر بخواهیم ببینیم با احساس خودکارآمدی یا خوشبختی رابطه دارد یا نه؟ باید برویم تحقیق و بررسی کنیم، مطالعه کنیم نه اینکه فقط نظر شخصی باشد. یا مثلاً: منزل اجاره ای یا ملکی، وقتی بررسی کردیم و دیدیم رابطه ای ندارد پس متغیر فرعی نیست.

متغیر فرعی (طبقه ای، هویتی)

جنس
پایه تحصیلی

متغیرهای اصلی

احساس خودکارآمدی
خوشبینی

معمولاً در تحقیقات توصیفی متغیر دوم و در تحقیقات آزمایشی متغیر وابسته مهمتر است. در مثال ما خوشبینی متغیر مهمتر است. متغیر فرعی را تا ۴ تا میتوانیم بنویسیم یا اصلاً می توانیم بنویسیم. ولی حالا برای این که تحقیق خیلی ساده نباشد مثلاً دو تا می نویسیم: جنس و پایه تحصیلی. هدف اصلی یا هدف کلی همان موضوع تحقیق است. غیر از بررسی رابطه بین دو متغیر اصلی، بررسی رابطه بین متغیرهای اصلی و متغیرهای طبقه ای می تواند اهداف ویژه ما را تشکیل دهد این رابطه ها عبارتند از: رابطه بین احساس خودکارآمدی و جنس، رابطه بین احساس خودکارآمدی و پایه تحصیلی، رابطه بین خوشبینی و جنس، و رابطه بین خوشبینی و پایه تحصیلی. همین عبارتهای ذکر شده به صورت تیتروار به صورت بررسی رابطه بین ... و نوشته می شود که اهداف ویژه را تشکیل می دهد. بسته به افزایش تعداد متغیرهای اصلی و طبقه ای و نیت محقق به اینکه رابطه بین کدام متغیرها را می خواهد بررسی کند تعداد اهداف ویژه می تواند افزایش یابد؟ اگر سه متغیر اصلی و سه متغیر طبقه ای داشته باشیم و رابطه بین همه متغیرها را بخواهیم بررسی کنیم چند هدف ویژه می توانیم داشته باشیم؟ بررسی رابطه بین متغیرهای فرعی با هم برای ما مهم نیستند و لذا در اهداف نمی نویسیم.

۶- **سئوالات تحقیق:** سئوالات تحقیق، همان فرضیه های کلی و ویژه یا فرعی است که در این قسمت به صورت سئوالاتی مطرح می شود. هر هدف معمولاً به یک سئوال تبدیل می شود. گاهی در برخی طرحها به جای ارائه فرضیه، فقط سئوالات تحقیق ذکر می شود توضیح اینکه: فرضهای تحقیق باید مورد آزمایش قرار گیرند و نهایتاً نتیجه گرفته شود فرض قبول است یا نه. احتمالاً در برخی از پژوهشها طرح فرضها بگونه ای که بتوان از طریق آزمون های آماری تأیید و یار آنها مقدر نیست. لذا در اینگونه موارد فرضهای تحقیق به صورت سئوال نوشته شود و محقق در پایان تحقیق بایستی قادر باشد به این سئوالات پاسخ دهد. این سئوالات را سئوالات ویژه پژوهش می خوانند و در پایان نامه ها تحت عنوان سئوالات ویژه پژوهش مطرح میگردد. چنانچه پژوهش دارای یک متغیر باشد و پژوهشگر قصد توصیف وضع آن متغیر داشته باشد بهتر است که محقق بجای فرضهای تحقیق، سئوالاتی برای این نوع پژوهش مطرح کند. این سئوالات معمولاً از اهداف پژوهش مشتق می شوند و در جریان تحقیق در معرض آزمایش گذاشته میشود. در واقع نتایج پژوهش بایستی به سئوالات پاسخ داد. در سئوالات تحقیق ماهمان اهداف فرعی را به شکل سئوالاتی مطرح می کنیم. برای موضوع مورد سئوال سئوالاتی که میتوانیم بنویسیم:

آیا بین رابطه احساس خودکارآمدی با خوشبینی رابطه وجود دارد؟

آیا بین رابطه احساس خودکارآمدی با جنس رابطه وجود دارد؟

آیا بین رابطه احساس خودکارآمدی با پایه تحصیلی رابطه وجود دارد؟

آیا بین خوشبینی با جنس رابطه ای وجود دارد؟

آیا بین خوشبینی با پایه تحصیلی رابطه ای وجود دارد؟

۷- فرضیه های تحقیق: سوالات تحقیق به فرضیه تبدیل می شود. فرضیه یک بیانیه ظنی است ، یک حدس یا یک پیشنهاد است که درباره روابط دو یا چند متغیر بحث می کند. بطور کلی از بررسی تعاریف فرضیات چنین بر می آید که فرضیه در حقیقت یک نوع پیش اندیشی و یا تصور است که در سایه تجربه و عمل و یا مطالعه بدست آمده و ارزش آزمایش و بررسی پیدا کرده است. پس از بررسی اطلاعات موجود در باره سؤال مطرح شده و براساس این اطلاعات ، محقق یک پاسخ مقدماتی می دهد، یعنی رابطه را که باید بین عناصر سؤال خود وجود داشته باشد پیش بینی می کند . به عبارت دیگر ، محقق نتایجی را پیش بینی می کند که پژوهش او بدست خواهد آورد . این پیش بینی ، که به صورت یک جمله تأییدی تنظیم می شود نه یک جمله سئوالی ، فرضیه تحقیق را تشکیل می دهد . هر فرضیه خوب دارای سه ویژگی است : با اطلاعاتی که محقق در مرحله قبلی جمع آوری کرده است توجیه میشود ، عملیاتی است و از لحاظ نظری باروری دارد. تدوین یک فرضیه باید عملیاتی باشد . اصطلاح عملیاتی کردن یک اصطلاح فنی است که به تعریف یک پدیده مربوط می شود. بدین ترتیب که هر پدیده مورد مطالعه باید به شیوه عینی، دقیق و ریاضی (که در جریان تحقیق بوسیله آن اندازه گیری خواهد شد) تعریف شود. سومین ویژگی یک فرضیه خوب باروری نظری آن است . منظور از باروری نظری این است که بررسی فرضیه اطلاعات جدیدی را به همراه آورد. هر فرضیه ای به کمک یک آزمایش ، در یکی از زمینه های علمی ، مورد بررسی قرار می گیرد، باید بتواند اطلاعات جدیدی را به مجموعه اطلاعاتی که قبلاً در آن زمینه جمع آوری شده است اضافه کند. ضروری است محقق تا حد امکان خود را از علائق شخصی، تعصبات نژادی ، ملیت ها، عقاید مذهبی خاص، داوریهای غرض آلود ، خواسته های شخصی ، پندارها ، آداب و سنن و... در طرح فرضیه ها دور دارد و موجباتی پدید آورد که حدسها اصیل تر و قابلیت تطابق بیشتر با واقعیت ها داشته باشند. تذکر: به ملاکهای قابل قبول در تدوین فرضیه در کتاب درسی مراجعه کنید. فرضیه های تحقیق در واقع همان سوالات تحقیق است که به صورت جمله خبری و غیرسئوالی مطرح می شود . « آیا و علامت سؤال را برمی داریم » . مثلاً بین رابطه احساس خودکارآمدی با خوشبینی رابطه وجود دارد . فرضیه های تحقیق را در تحقیقاتی می نویسیم که پیشینه و سوابقی از رابطه بین متغیرها که در فرضیه ها بیان کردیم وجود داشته باشد . هر جا هر وقت پیشینه و سوابقی از رابطه بین متغیرها ندانیم باید فقط سوالات تحقیق را بنویسیم و نوشتن فرضیه نیازی نیست . بعضی نویسندگان و صاحب نظران معتقدند که در تحقیقات توصیفی نوشتن سوالات تحقیق کافی است.

۸- روش تحقیق: این مرحله از طرح تحقیق شامل چندین فعالیت مهم در پژوهش است ، که محقق باید آنها را پیش بینی کند:

۸-۱) روش پژوهش : در این قسمت ، محقق با توجه به انواع مختلف روشهای تحقیق و اهداف و موضوع پژوهشی خود به بیان و توضیح و توجیه روش تحقیق خود می پردازد. لازم به یاد آوری است که به منظور انتخاب روش تحقیق ، باید موضوع و هدفهای پژوهشی خود را به دقت مطالعه کنید و از مقایسه و مقابله آنها با هدفهای روشهای گوناگون تحقیق ، روش مناسبی برای مطالعه خود انتخاب کنید. مهمترین روشهای رایج تحقیق در کتاب درسی معرفی شده است : روشهای توصیفی ، روشهای آزمایشی ، روش های تحقیق کیفی ، روش های تحقیق ترکیبی (کمی و کیفی). معمول کارهای تحقیق با دو روش نخست و تحقیقات دانشجویی غالباً با روش نخست انجام می شود. روش چهارم روشی جدید و کمتر شناخته شده است. حال انواع روشهای تحقیق زیر مجموعه هر روش کلی را نام برده و مختصراً تعریف می کنیم. دانشجویان و محققینی که میخواهند کار تحقیقی انجام دهند باید بیشتر در این رابطه مطالعه داشته باشند.

۱- روش های توصیفی: مهمترین روشهای تحقیق توصیفی که در معمول تحقیقات دانشجویی استفاده می شود به شرح زیر است:

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

- پیمایشی: تحقیق گسترده نظرسنجی و نگرش سنجی از تعداد زیادی افراد جامعه پیرامون یک موضوع. مثال: بررسی دیدگاه های دانشجویان دانشگاه پیام نور در مورد مسائل آموزشی دانشگاه

- همبستگی: هدف ما صرفاً بررسی رابطه بین دو متغیر است در جمعیتی محدودتر از روش پیمایشی. مثال: بررسی رابطه بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان.

- تاریخی: تحقیق درباره یک موضوع تاریخی با استفاده از اسناد و مدارک و آثار و ابنيه باقیمانده. مثال: بررسی الگوهای رفتاری خانواده ها در مراسم ازدواج در دوران ساسانیان.

- موردی: یک تحقیق گسترده و عمیق روی یک یاد و نفر که ویژگی یا شرایطی خاص دارند. مثال: مطالعه تأثیر شن درمانی بر یک کودک اوتیسم.

- علی مقایسه ای: مقایسه دو گروه از لحاظ حداقل یک متغیر که به دلیل شرایط متفاوت گذشته احتمالاً وضعیت متفاوتی دارند. مثال:

بررسی میزان کنترل هیجان در گروه بزهکاران و غیر بزهکاران

۲- روشهای آزمایشی شامل: روش آزمایشی حقیقی، روش شبه آزمایشی و روش نیمه آزمایشی یا نیمه تجربی است. در این قسمت یعنی در بیان

روش تحقیق باید بگوییم تحقیق ما به طور کلی با چه روشی و به طور خاص با کدام روش جزئی انجام می شود و دلیل و چرایی استفاده از

این روش را در تحقیق خودمان توضیح دهیم و تبیین کنیم. یعنی اینکه بیان کنیم که تحقیق ما چه شرایط و مشخصاتی دارد که ما با این

روش انجام می دهیم. این قسمت بیان روش تحقیق را با مطالعه منابع و با الگو گرفتن و دیدن مقالات علمی باید به قلم و بیان خودمان

بنویسیم در حدیک یاد و پاراگراف. البته اگر از منابعی استفاده کرده ایم استناد میکنیم. معمولاً تحقیقات توصیفی با کلماتی مثل (بررسی، رابطه، مقایسه

، توصیف، و یا نظرسنجی) آغاز میشود. تحقیقات آزمایشی با کلماتی همچون (بررسی، تاثیر، اثرگذاری، اثربخشی، نقش عامل ... بر ...) نشان داده

می شود. البته در این زمینه نظر صاحب نظران متفاوت است.

۲-۸) **تعریف جامعه و نمونه تحقیق:** در این قسمت پژوهشگر نخست باید جامعه تحقیق خود را معرفی کند یعنی قرار است این تحقیق را

بین چه قشری از اقشار جامعه انجام دهد. مثلاً بین کارگران، کارمندان، دانشجویان یا نیروهای نظامی و یا... علاوه بر این در معرفی جامعه

تحقیق باید حوزه جغرافیایی، یا حدود سنی و سایر مشخصات احتمالی جامعه تحقیق خود را با اضافه آمار نفرات جامعه تحقیق اگر در

دسترس اوست بیان کند. مثلاً چنین مینویسد: "جامعه تحقیق شامل سربازان مشغول به خدمت در پادگانهای نظامی استان یزد در سال ... است که آمار آنها

بر اساس اطلاعات دریافتی از ... برابر با ... نفر می باشد." اگر جامعه تحقیق ما خرده طبقاتی دارد آمار خرده طبقات را نیز حتی الامکان می نویسیم

آمار را از مراجع معتبر باید بدست آوریم و مأخذ را نیز در کار خود ذکر کنیم.

در باره نمونه تحقیق باید چند چیز را مشخص کرد: یکی تعیین حجم نمونه انتخابی و دیگری بیان روش نمونه گیری. برای تعیین حجم نمونه یا

از فرمولهای تعیین حجم نمونه استفاده می کنیم که شرایط و ضوابطی دارد و رایجترین راه استفاده از جدول مورگان کریجسی (۱۹۷۰) است. این

جدول در صفحه آخر جهت استفاده دانشجویان در درس پایان نامه ارائه شده است. غیر از این در روش های توصیفی معمولاً حداقل ۳۰ نفر

ویاگاهی تا ۱۰۰ نفر از یک جامعه یکدست و معمولی انتخاب می شود. در روش های آزمایشی انتخاب تصادفی ۱۵ نفر برای هر گروه در نظر

گرفته می شود. اما درباره روش نمونه گیری باید گفت روشهای مختلفی داریم که در کتاب هم هست. محقق باید بسته به موضوع تحقیق

و اهداف و جامعه ی تحقیق خودش یکی از روشهای نمونه گیری را دانسته و بادلیل و توجیه درست انتخاب و در این قسمت نام ببرد.

انواع روش های نمونه گیری

۱- روش نمونه گیری تصادفی ساده: وقتی لیست تمام افراد جامعه در دسترس باشد از جدول اعداد تصادفی استفاده می شود.

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

- ۲- **روش نمونه گیری منظم:** در این روش هم لیست اسامی افراد جامعه مورد نیاز است اما اعضای گروه نمونه به ترتیب خاصی انتخابی میشوند.
- ۳- **روش نمونه گیری طبقه ای:** این روش زمانی استفاده می شود که بخواهیم در تحقیقات خرده طبقاتی از افراد جامعه یا نمونه را با یکدیگر مقایسه کنیم. در این روش لیست افراد جامعه در دست نیست. مثال: "مقایسه هوش هیجانی پرستاران مرد و زن شهر یزد در سال ۹۳-۱۳۹۲"
- ۴- **روش نمونه گیری خوشه ای:** در این روش هم لیست افراد جامعه در دست نیست و در بیشتر تحقیقات توصیفی از آن استفاده می شود.
- الف- نمونه گیری خوشه ای ساده یا تک مرحله ای: محقق بر اساس حجم نمونه لازم از پایین ترین سطح خوشه ها یک یا چند خوشه را به صورت تصادفی انتخاب می کند.
- ب- نمونه گیری خوشه ای مرحله ای: از طبقات بالا سطوحی را به تصادف انتخاب می کنیم تا به سطوح پایین یا خوشه های پایین برسیم.
- ۵- **روش نمونه گیری داوطلبانه:** از این روش زمانی استفاده می شود که انتخاب نمونه به لحاظ موضوع تحقیق مشکل است و دسترسی به افراد آسان نیست. اشکال این روش: نمونه گیری تصادفی نیست و تا اندازه ای بستگی به نظر افراد دارد. مثال: بررسی علل طلاق در میان زوجین.
- ۶- **روش نمونه گیری در دسترس:** تنها فرق آن با روش داوطلبانه این است که افراد در یک جامعه هستند و ما به آنها دسترسی داریم. مثال: با بعضی از دفاتر ثبت طلاق هماهنگی کرده و بعد از انجام طلاق یک برگه یا پرسشنامه را به افراد بدهند تا آنها را پر کنند.
- نکته:** اگر جامعه تحقیق ما جامعه محدودی باشد یعنی این که لیست افراد جامعه در دسترس باشد در این جا می توان از روش های نمونه گیری تصادفی ساده یا تصادفی منظم استفاده کرد. اگر حجم جامعه ما بسیار کم باشد مثلاً بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ نفر در این جا نمونه گیری نداریم و حجم نمونه و جامعه برابر است.
- ۳-۸) **ابزار تحقیق:** ابزار به وسیله یا وسایلی اطلاق می شود که از طریق اجرای آنها، اطلاعات جمع آوری می شود. لازم به توضیح است که ابزار تنها به وسایل و تجهیزات اطلاق نمی شود، بلکه شامل کلیه موادی می شود که پژوهش اقتضا می کند. رایج ترین ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه، برگه مشاهده، برگه مصاحبه و فیش ثبت مطالعات می باشد. پژوهشگر برحسب روش تحقیق خود و نوع داده هایی که قصد دارد آنها را جمع آوری کند تصمیم می گیرد ابزار تحقیق خود را تعیین کند. ابزار های رایج چند دسته هستند: پرسشنامه، مصاحبه، آزمون، مشاهده. معمولاً در تحقیقات روانشناسی از پرسشنامه یا آزمون ها استفاده می شود. در تحقیق برای هر متغیر باید ابزار سنجش مشخص شود و مشخصات و ویژگی ابزار هم قید شود. در تحقیقات توصیفی دو متغیر داریم و دو نوع ابزار نیز برای سنجش آن نیاز داریم. در تحقیقات آزمایشی برای متغیر مستقل باید مشخصات و محتوا و روش ارائه ی متغیر مستقل را بیان کنیم اما برای متغیر وابسته باید پرسشنامه یا ابزار خود را معرفی کنیم اما در تحقیقات توصیفی معمولاً هر دو متغیر پرسشنامه یا آزمون دارد. برای هر پرسشنامه یا آزمون این ویژگی ها باید در دسترس بوده و در قسمت معرفی هر ابزار قید شود: عنوان دقیق پرسشنامه، سازنده یا سازندگان آن؟ در چه سالی ساخته شده و در کجا؟ احياناً برای چه گروهی ساخته شده است (مثلاً این پرسشنامه برای زنان، مردان، کودکان و ... ساخته شده است)، در برخی پرسشنامه ها این مساله قید می شود. چند سوال دارد؟ شکل سوالات به چه صورت است؟ (معمولاً یا پرسشنامه تستی است یا لیکرت، پرسشنامه لیکرت یک پرسشنامه نظر سنجی است که درجه بندی دارد)، نحوه نمره گذاری سوالات به چه صورت است؟ نحوه تعبیر و تفسیر آن چگونه است؟ در مورد روایی و پایایی پرسشنامه هم اطلاعاتی بیان شود. اطلاعات و سوابق مربوط به بررسی و گزارش روایی و پایایی پرسشنامه ها یا آزمون مورد استفاده حداقل به یکی از چهار شکل زیر باید گزارش شود:
- الف) روایی و پایایی که سازنده اصلی آزمون یا ب) محققان خارجی دیگر به غیر از سازنده آزمون و یا ج) پژوهشگران داخل کشور بررسی و گزارش کرده اند. د) در صورت عدم وجود یادستایی به این مشخصات روانسنجی ابزار، محقق خود باید روایی و پایایی ابزار را بررسی و گزارش دهد.

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

هنگام استفاده هرگونه ابزاری باید محقق مطمئن شود که ابزار مورد نظر با فرهنگ و روحیات مردم مورد تحقیق مناسب است. حساسیت ابزارهای جمع آوری اطلاعات باید دقیقاً مورد توجه قرار گیرد و چگونگی اجرای ابزار مورد نظر باید بطور ساده بیان شود. تذکر: در تهیه پروپوزال شایسته است نمونه پرسشنامه یا هر ابزار دیگری پیوست کار شود.

۴-۸) روشهای آماری : در این قسمت ، محقق روشهای آماری خاصی را که برای تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق مورد استفاده قرار

خواهد داد ، به دقت و به تفصیل توصیف می کند. لذا پژوهشگر برای انتخاب روش آماری مناسب ، جهت تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده ، لازمست : اولاً شناخت کافی از داده های تحقیق داشته باشد. ثانیاً از روشهای آماری که در پژوهشهای علوم انسانی مورد استفاده قرار می گیرد (روشهای آمار توصیفی و استنباطی) اطلاع کافی داشته باشد و روش های تجزیه و تحلیل در قالب دو روش نوشته می شود:

۱- روش های آمار توصیفی: در روش های توصیفی مشخص می کنیم که هر یک از متغیرهای تحقیق را با استفاده از کدامیک از شاخص های توصیفی تجزیه و تحلیل کنیم. شاخص های توصیفی دو دسته هستند: الف) اندازه های گرایش مرکزی (میانگین، میانه، نما) و ب) اندازه های پراکندگی از مرکز (دامنه تغییرات ، انحراف چارکی ، انحراف استاندارد و واریانس).

۲- روش های تحلیل استنباطی داده ها: تحلیل استنباطی برای تجزیه و تحلیل فرضیه ها استفاده می شود. باید مشخص کنیم که هر یک از فرضیه های تحقیق مان را بر اساس کدام یک از آزمون های آماری که در آمار استنباطی خوانده ایم بررسی می کنیم. (آزمون خی دو ، آزمونهای همبستگی، آزمونهای t و Z ، تحلیل واریانس ، رگرسیون چند متغیره ویا....). روشهایی را که در این قسمت ذکر می شود بعداً باید در فصل چهار پایان نامه مورد استفاده قرار گیرد و هماهنگ باشد .

۹- تعریف واژه ها و اصطلاحات : در این قسمت از طرح تحقیق ، محقق واژه ها و اصطلاحات تحقیق خود را هم از لحاظ نظری و

هم از لحاظ عملی تعریف می کند. منظور از واژه ها و اصطلاحات، متغیرهای اصلی تحقیق یا مفاهیم ویژه ایست که حیثاً در عنوان تحقیق آمده است. کلمات رایج و شناخته شده ای مانند : دانشجو، والدین ، سال تحصیلی و... که همه تعریف آنرا می دانند لازم به تعریف نیست. بلکه این واژه ها را بعضاً در بخش تعریف عملیاتی تعریف می کنند. مراد از تعریف نظری آنست که پژوهشگر یک مفهوم و واژه را بوسیله مفاهیم دیگر تعریف می کند . این تعریف یک استنباط ذهنی و تجربی از واژه هاست و بایستی ریشه در نوشته ها و نظریه های موجود داشته باشد و بطور علمی بیان شود اما محدود یک متغیر و تعیین حوزه عملیاتی آن ، تعیین معیارها و ملاک تجربی و عملی جهت اندازه گیری و سنجش آن متغیر بطریقی که در پژوهش مورد نظر ، مورد توجه محقق می باشد ، مبادرت می کند. متغیرهای اصلی تحقیق که همان متغیرهای روان شناختی یا تخصصی رشته امان است هر کدام در دو بخش تعریف نظری (تعریف مفهومی و مستند از دیدگاه صاحب نظران و محققان) و تعریف عملیاتی (انتخاب یکی از انواع روش های تعریف عملیاتی بر اساس کتاب روش تحقیق) می شود. ممکن است برخی کلمات جدید یا نامانوس در عنوان تحقیق هم تعریف شود. توجه داشته باشید تعریف عملیاتی بصورت دقیق و با کلمات ساده و واضح بیان کنید، بطوری که برای همه خوانندگان معنی یکسانی داشته باشد و از برداشتهای متفاوت خوانندگان جلوگیری شود. بنابراین برای مثال اخیر در بخش نظری باید با استفاده از منابع هر یک از متغیرهای : احساس خودکارآمدی و خوشبینی را در حد یکی دو خط تعریف علمی و کتابی بنویسیم و منبع آنرا نیز بنویسیم . و پس از آن در بخش تعریف عملیاتی بگوئیم هر یک از متغیرهای اصلی را با چه ابزار یا پرسشنامه یا آزمونی اندازه گیری می کنیم. متغیرهای طبقه ای یا هویتی معمولاً تعریف نظری نیاز ندارد و تعریف عملیاتی آنها نیز ضرورت ندارد اما اگر متغیر طبقه ای خاصی در تحقیق آورده ایم خوبست تعریف نظری و یا حداقل تعریف عملیاتی برای آن بیاوریم (مثلاً سن از دواج).

۱۰- منابع: منظور از منابع در این قسمت، فهرست منابع است که در پایان پروپوزال یا پایان نامه می آید. البته در کار تحقیق در دو قسمت و به دو شکل متفاوت باید منابع ذکر شود یکی در متن کار و دیگری در پایان کار. در متن کار (یعنی در سراسر پروپوزال و پایان نامه) محقق هر مطلب را از هر منبعی گرفته است یا اگر مطالب منابع مختلف را ترکیب و ادغام کرده است پس از پایان آن مطلب در داخل پراکنش به ترتیب نام فامیل مولف یا مولفان آن منبع، سال انتشار آن اثر و ترجیحاً شماره صفحه‌های که مطلب را از آنجا برداشت کرده است ذکر می کند. مثلاً (دلاور، ۱۳۷۶، ص ۱۳۶). اگر نویسنده کتاب هم خارجی باشد که ترجمه شده باز نام مولف می آید نه نام مترجم. مثلاً (بورگ و گال، ۲۰۰۴، ص ۷۷). اگر محقق برای مطلبی از منابع بیشتری استفاده کرده است به همین ترتیب مشخصات منابع را در یک پراکنش پشت سر هم می آورد. اگر منبعی بیش از یک مولف دارد اگر تا سه نفر است در پراکنش می آید و اگر بیش از سه نفر باشد برای اولین بار نام همه و بعد از آن در موارد تکراری نام نفر اول و کلمه همکاران می آید. این قاعده برای هر منبعی که استفاده کرده باشیم (مقاله، پایان نامه، منابع اینترنتی) عمل می شود. شکل دیگر منبع، در فهرست منابع پایان کار است که به ترتیب حرف اول نام مولفین، منابع مرتب و بارعایت اصول و قواعدی که برای هر نوع از منابع متفاوت است نوشته می شود. برای اطلاع از چگونگی نوشتن منابع در پایان کار خوبست به منابع چند مقاله علمی پژوهشی و یا کتابهای معتبر نگاه کنید اگر محقق در حال نوشتن پروپوزال است در این قسمت باید منابع مورد استفاده خود را ذکر کند. منظور منابعی است که در تهیه پروپوزال از آنها بطور مستقیم استفاده کرده است با رعایت شرایط و ضوابط منبع نویسی. در تهیه پایان نامه کلیه منابع در پایان کار پس از فصل پنجم می آید.^۷

توضیحات ارائه شده تا این قسمت، مربوط به هنگامی است که فقط طرح پژوهشی یا پروپوزال نوشته می شود اما چنانچه یک تحقیق بخواهد بطور کامل و میدانی اجرا شود بند ۸ (روش تحقیق) از فصل اول جدا و بطور کامل در فصل ۳ پایان نامه می آید. منابع نیز بطور کامل در پایان پایان نامه خواهد آمد.

فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق

در این فصل هر موضوع تحقیق باید مطالب مرتبط با خودش را داشته باشد ولی در جمع آوری، تدوین و نگارش این فصل باید از یکسری اصول و قواعد کلی به شرح زیر تبعیت کرد:

- شناسایی و دسترسی به انواع منابع معتبر تحقیق شامل: کتابهای علمی، مجلات و مقالات تخصصی علمی پژوهشی یا مروری، پایان نامه های معتبر، سایت های معتبر اینترنتی به منظور جامعیت کار پژوهش به خصوص مطالب فصل دوم (جامع و مانع بودن مطالب)
- فیش برداری و تهیه پیشنویس از منابع و مآخذ تحقیق.
- ادغام، تلخیص و ترکیب مطالب (رونویسی و کپی برداری صرف نباشد) و استفاده از توان و سلیقه ادبی در بازآرایی و تدوین پایان نامه.
- طبقه بندی مطالب و رعایت عناوین کلی و جزئی در تدوین و نگارش نهایی و توجه به مرتبط بودن مطالب با عنوان تحقیق
- ترتیب منطقی و مشخص مطالب در تدوین کار با توجه به سیر تاریخی مطالب در تدوین
- استفاده و استناد به منابع جدید و معتبر و متعدد در کل کار و در ذیل هر عنوان مطلب به شکل صحیح
- صرفاً به منابعی که مورد استفاده مستقیم قرار گرفته استناد شود یعنی منابعی که خود محقق مستقیماً آن کتاب، مقاله یا پایان نامه را در دست گرفته یا فرمت کامل و مجاز اینترنتی آنرا مشاهده کرده است. به عبارت دیگر نوشتن منابع از روی منابع سایر کتابها و مقالات خلاف است. ایده

^۶ - البته این قاعده معروف به سبک APA است که در غالب کتابها و مجلات علمی پژوهشی حوزه روانشناسی و علوم تربیتی رایج است. در برخی رشته ها و مجلات از جمله مجلات پزشکی سبکی به نام ونکوور اجرامیشود که بجای ذکر منبع در متن، شماره ذکر می شود و منابع پایان کار به ترتیب شماره های ذکر شده می آید.

^۷ - کتاب روش تهیه پژوهشنامه تالیف جناب آقای دکتر علی اکبر سیف ویرایش سوم نشر دوران، منبع مطالعاتی خوبی در این زمینه است.

راهنمای عملی تهیه و تدوین پایان نامه تحصیلی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی

آل و ارجح اینست که فصل دوم فقط مشتمل بر سوابق پژوهشی باشد که این موضوع از کجا مطرح شده چه تحقیقاتی درباره آن انجام شده چه قسمتهایی از مساله بی پاسخ باقی مانده و حالا محقق میخواهد چه کند. اما روال معمول و رایج در تدوین فصل دوم بخصوص در بین دانشجویان، اینست که در سه قسمت نوشته میشود: ادبیات و پیشینه تحقیق درباره متغیر اول تحقیق، ادبیات و پیشینه تحقیق درباره متغیر دوم تحقیق، و سوابق پژوهشی داخلی و خارجی به تفکیک در باره هر یک از متغیرهای اصلی تحقیق. جمع آوری و تدوین سوابق پژوهشی اصول خاصی دارد.

فصل سوم: روش شناختی تحقیق

مطابق توضیحات ارایه شده در بند ۸ فصل اول، این فصل شامل: مقدمه، روش تحقیق، جامعه، نمونه و روش نمونه گیری، ابزار تحقیق و روشهای تجزیه و تحلیل داده ها می شود (مراجعه به توضیحات فصل اول). تنها تفاوت این مطالب با مطالب مذکور در پروپوزال اینست که در فصل سوم پس از نوشتن فصل دو، محقق ممکن است بخواهد برخی از مشخصات روش شناختی تحقیق خود را عوض کند و یا مطالبی را به آنها افزوده و تکمیل کند که در فصل سه اینکار میسر است. در هر حال عناوین روش شناختی تحقیق در این مرحله از فصل اول که حالا به نام "کلیات تحقیق" نام گذاری می شود جدا شده و در قالب فصل سه می آید. چنانچه محقق در بررسی روائی و پایایی ابزارهای تحقیق خود کاری انجام داده است نتایج بررسی و تحلیلهای آماری خود را در همین فصل ذیل قسمت ابزار ذکر می کند.

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم در شکل مطلوب خود شامل چند قسمت است: مقدمه، توصیف گروه نمونه (مشخصات جمعیت شناختی)، تحلیل شاخص های توصیفی متغیرها، و تحلیل استنباطی فرضیه ها. در این فصل از همان شاخص ها که در قسمت تجزیه تحلیل داده ها ذکر شده به درستی استفاده و گزارش میشود. تحلیل های آماری معمولاً با نرم افزار آماری SPSS یا نرم افزارهای رایج دیگر بر حسب نیاز انجام می شود. شایسته است جدول داده های معرفی شده به برنامه SPSS و تحلیلهای خروجی از برنامه در قسمت پیوست پایان نامه قرار گیرد. تشخیص درست روشهای آماری، استفاده درست و تحلیل و تفسیر بروندادهای تحلیل داده ها به دانش و تجربه آماری محقق و دانستن روش تحقیق نیاز دارد.

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

به نوعی مهمترین بخش تحقیق است که معمولاً به سادگی و سرسری تدوین میشود. این فصل شامل: مقدمه، مرور تحقیق، بحث (درباره مقایسه نتایج به دست آمده با سوابق پژوهشی و تحلیل و تبیین مشابهت های نتایج و به خصوص مغایرت ها)، محدودیتهای تحقیق و پیشنهادها (بنابر توان، تجربه و سلیقه محقق میتواند در چند قسمت به افراد حقیقی و حقوقی ارایه شود) میشود. ولی پیشنهاد موضوعات جدید، مرتبط و ضروری برای تحقیقات آینده ضروری است. پیشنهادها بر اساس محدودیت ها و به عنوان راهکاری برای رفع آنها ارایه می شود. فهرست منابع و ضمایم در بخش انتهایی گزارش تحقیق می آید و تابع اصول خاصی است. نوشتن فصل پنجم پایان نامه به دلیل اینکه در آخر کار است با غفلتها و بی توجهی همراه هست. حتی دانشجویان مقطع ارشد نیز این فصل را گاهی سرسری و صرفاً به عنوان جمع بندی و نتیجه گیری نگاه می کنند در حالیکه چنین نیست. بخشهای بحث و نتیجه گیری و پیشنهادات تحقیق از مهمترین قسمت های این فصل است که بیان چگونگی نگارش آنها و ضوابط ناظر بر آنها در حوصله این جزوه نیست و علاقه مندان را به مطالعه و بررسی پایان نامه های بیشتر در این زمینه ارجاع می دهیم.

درخواست: از کلیه اساتید همکار، دانشجویان و سایر محققان درخواست میشود اشکالات و نواقص این راهنما و پیشنهاد های احتمالی خود را از طریق سامانه صبا دانشگاه پیام نور استان یزد به آدرس ypnu.ir/saba (قسمت ارسال پیام) برای نویسنده ارسال دارند.

استانداردهای پیشنهادی تدوین پایان نامه های تحصیلات تکمیلی در حوزه علوم رفتاری^۱

بر اساس مطالعات کتابخانه ای و کیفی در طرح پژوهشی با عنوان " ارزیابی وضعیت موجود و تعیین ملاکها و استانداردهای سنجش پایان نامه های کارشناسی ارشد رشته های علوم رفتاری دانشگاه پیام نور" که در پژوهشکده انجام گردیده است، ۱۷۳ کد معیار اصلی و فرعی برای ارزیابی پایان نامه های مکتوب علوم رفتاری به شرح زیر استخراج گردیده و پیشنهاد می شود توسط اساتید راهنما، مشاور، داور و دانشجویان تحصیلات تکمیلی مورد توجه قرار گیرد.

صفحه عنوان:

۱- در صفحه عنوان ابتدا عنوان تحقیق، سپس نام اساتید راهنما و مشاور و سپس نام پژوهشگر (دانشجو) ذکر می شود
۲- در عنوان تحقیق (پیمایشی) نام موسسه ای که تحقیق بدان وابسته است ذکر شده است ۳- در عنوان تحقیق (پیمایشی) سال تدوین گزارش ذکر می شود ۴- در عنوان تحقیق (پیمایشی) محل جغرافیایی گزارش ذکر می شود ۵- عنوان تحقیق بصورت کوتاه بیان شده و فقط نشانگر متغیر های اصلی پژوهش است ۶- عنوان تحقیق از ۱۲ تا ۱۵ کلمه تجاوز نمی کند ۷- عنوان تحقیق به شکلی ارائه می شود که آن را از سایر تحقیق ها جدا می کند ۸- عنوان تحقیق با کلماتی مثل مطالعه و بررسی و از این قبیل کلمات ... شروع نمی شود ۹- کلمات کلیدی مثل (تاثیر، رابطه و ...) در عنوان تحقیق با روش تحقیق بکار گرفته شده مطابقت دارد.

چکیده

۱۰- چکیده شامل هدف تحقیق است ۱۱- در چکیده تحقیق به روش تحقیق از نظر گردآوری داده ها اشاره می شود ۱۲- در چکیده به جامعه و نمونه تحقیق اشاره می شود ۱۳- در چکیده به نوع ابزار اندازه گیری بکار گرفته شده در تحقیق اشاره می شود ۱۴- در چکیده به اعتبار ابزار اندازه گیری تحقیقی اشاره می شود ۱۵- در چکیده به یافته های اصلی تحقیق اشاره می شود ۱۶- چکیده شامل نتیجه گیری تحقیق است ۱۷- چکیده بیش از ۲۵۰ کلمه نیست ۱۸- چکیده شامل توضیحات اضافی خارج از بیان هدف، روش، یافته ها و نتیجه گیری تحقیق نیست

تشکر و قدردانی: ۱۹- از افرادی که در تحقیق همکاری کرده اند تشکر می شود ۲۰- از سازمان هایی که در تحقیق همکاری کرده اند تشکر می شود

فهرست محتوا: ۲۱- در فهرست محتوا نخست فصل ها شماره بندی شده و محتوای هر فصل به عناوین، زیر عنوان های مربوط با شماره گذاری های لازم مشخص می شود

^۱- این بخش از راهنما که به عنوان یک بسته معیاری برای ارزیابی پایان نامه های دانشجویان کارشناسی ارشد توسط پژوهشکده آموزش از راه دور تهیه شده و از سایت این مرکز اخذ شده است جهت مطالعه و اطلاع دانشجویان علاقه مند و ساعی و همچنین اساتید درس پروژه (پایان نامه)، در این راهنما گنجانده شده است. اما مطالعه آن برای بخش عملی درس مقدمات روشهای تحقیق در دوره کارشناسی لازم نیست و رعایت این موارد در تدوین پایان نامه دانشجویان کارشناسی نیز الزامی و ضروری نیست هر چند اطلاع و عمل به این ضوابط، محتوا و ساختار پایان نامه را غنی تر خواهد کرد. بنابراین این بخش از راهنما برای همگان صرفاً جهت مطالعه است.

فهرست شکلها، نمودارها و جداول اول :

۲۲- شکلها، نمودارها و جداول هر فصل با توجه به شماره فصل و عناوین و زیر عنوان های فصل شماره گذاری می شود ۲۳- شماره و عنوان هر نمودار یا شکل زیر آن ذکر می شود ۲۴- چنانچه نمودار یا شکلی از منبع دیگری اخذ می شود در پرانتز پس از عنوان به منبع اشاره می شود ۲۵- جداول با توجه به فصل و عنوان مربوطه شماره گذاری می شود ۲۶- چنانچه جداولی از منبع دیگری اخذ می شود در پرانتز پس از عنوان جدول به منبع اشاره می شود

فصل اول (کلیات پژوهش)- بیان مساله :

۲۷- در تحقیق زمینه ای تصویر می شود که در آن مسئله مورد نظر رخ داده است ۲۸- ویژگیهای مسئله مورد بررسی در تحقیق توصیف می شود ۲۹- گستردگی مسئله مورد بررسی در تحقیق مورد توجه قرار گرفته است ۳۰- علل احتمالی بروز مسئله مورد تحقیق بیان می شود ۳۱- مسئله مورد تحقیق بصورت مشخص در یک حوزه تخصصی محدود می شود ۳۲- اطلاعات کلی درباره تحقیقات انجام شده در مورد مسئله تحقیق ارائه می شود ۳۳- به ناکافی بودن تحقیقات انجام شده در مورد مسئله مورد بررسی اشاره می شود ۳۴- به کاربردهای احتمالی نتایج تحقیق اشاره می شود ۳۵- در پایان، مسئله تحقیق بصورت سوالی مطرح می شود

فصل اول (کلیات پژوهش)- اهداف پژوهش :

۳۶- اهداف پژوهش همجهت با فرضیات یا سوالهای تحقیق است ۳۷- اهداف پژوهش بصورت هدف کلی و اهداف جزئی مطرح می شود ۳۸- محقق قصد خود را در اهداف تحقیق بصورت عملیاتی بیان کرده که از طریق مشاهدات عینی قابل دستیابی است

فصل اول (کلیات پژوهش)- سوالهای پژوهش :

۳۹- سوالهای تحقیق بصورت جمله های سوالی مطرح شده اند ۴۰- سوالهای تحقیق با اهداف و فرضیات تحقیق همجهت هستند ۴۱- سوالهای تحقیق توصیفی، رابطه ای یا تفاوتی با توجه به روش تحقیق نوشته شده اند ۴۲- سوالهای تحقیق بصورت جهت دار بیان نشده اند

فصل اول (کلیات پژوهش)- فرضیه های پژوهش :

۴۳- فرضیه های تحقیق بصورت جمله خبری بیان شده اند ۴۴- فرضیه های تحقیق بصورت جهت دار بیان شده اند ۴۵- فرضیه های تحقیق بصورت روشن و بدون ابهام بیان شده اند ۴۶- فرضیه های تحقیق آزمون پذیرند و با داده های تجربی قابل آزمون هستند

فصل اول (کلیات پژوهش)- مدل مفهومی، تعاریف مفهومی و عملیات :

۴۷- مدل مفهومی یا چارچوب نظری تحقیق قبل از تعاریف مفهومی و عملیاتی به اختصار ارائه می شود ۴۸- تعریف مفهومی یک واژه توسط واژه های دیگر صورت گرفته است ۴۹- منابع معتبر برای تعاریف مفهومی ذکر می شود ۵۰- تعاریف عملیاتی بر واژه های قابل مشاهده و قابل اندازه گیری استوار است

۵۱- در تعاریف عملیاتی نشانگرها و اعمالی که بتواند اطلاعات مربوط به آن مفهوم یا سازه را فراهم نماید، مشخص می شود

فصل دوم - ادبیات پژوهش :

۵۲- ابتدا تاریخچه متغیرهای مورد تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است ۵۳- ارائه مطالب تاریخچه بر اساس متغیرهای اصلی مورد تحقیق و مسئله تحقیق است ۵۴- مطالب تاریخچه تحقیق مستقیماً با مسئله تحقیق ارتباط دارد ۵۵- مطالب تاریخچه تحقیق از کلی به جزئی (عمومی به اختصاصی) ارائه می شود ۵۶- مطالب تاریخچه تحقیق با یکدیگر ارتباط منطقی دارد ۵۷- تحقیق های انجام شده داخلی مورد بررسی قرار گرفته است ۵۸- تحقیق های انجام شده خارجی مورد بررسی قرار گرفته است ۵۹- تحقیق های انجام شده داخلی و خارجی مستقیماً با موضوع تحقیق ارتباط دارد ۶۰- در انتها چارچوب نظری تحقیق ارائه می شود ۶۱- منابع ارائه شده در ادبیات تحقیق معتبر است ۶۲- از منابع جدید نیز در ادبیات تحقیق استفاده شده است ۶۳- مرجع منابع ذکر شده در ادبیات تحقیق ذکر می شود ۶۴- در نگارش ادبیات تحقیق نکات دستور زبان ادبیات فارسی رعایت می شود

فصل سوم (روش پژوهش) - طرح پژوهش :

۶۵- روش تحقیق از نظر فلسفه روش تحقیق توضیح داده می شود ۶۶- روش تحقیق از نظر کمی یا کیفی بودن توضیح داده می شود ۶۷- هدف تحقیق (بنیادی، کاربردی یا تحقیق و توسعه) بدرستی تعیین و توضیح داده می شود ۶۸- از نظر گرد آوری داده ها، روش تحقیق تعیین و توضیح داده می شود ۶۹- روش تحقیق کارآیی لازم را جهت پاسخ به سوالهای پژوهش دارد

فصل سوم (روش پژوهش) - آزمودنی ها :

۷۰- جامعه مورد تحقیق در مقطع زمانی و مکانی مشخص تعیین می شود ۷۱- واحد نمونه گیری با توجه به متغیرهای مورد مطالعه انتخاب می شود ۷۲- حجم نمونه بدرستی محاسبه می شود ۷۳- پراکندگی متغیرهای مورد مطالعه با توجه مطالعات قبلی یا پیش آزمون در فرمول تعیین حجم نمونه گنجانده می شود ۷۴- دقت احتمالی مطلوب تعیین می شود ۷۵- فرمول مورد استفاده جهت محاسبه حجم نمونه متناسب با مقیاس اندازه گیری متغیرهای مطالعه است ۷۶- روش نمونه گیری تعیین و توضیح داده می شود ۷۷- روش نمونه گیری با توجه به چارچوب جامعه مورد مطالعه است ۷۸- تخصیص حجم نمونه به جامعه متناسب با روش نمونه گیری است

فصل سوم (روش پژوهش) - ابزار اندازه گیری:

۷۹- ابزار اندازه گیری بر اساس متغیرهای مورد تحقیق طراحی می شود ۸۰- ابزار اندازه گیری دارای توضیحات همراه در مورد هدف تحقیق است ۸۱- ویژگی های جمعیت شناختی در ابزار اندازه گیری گنجانده می شود ۸۲- برای هر کدام از متغیرهای تحقیق بصورت جداگانه بیش از یک سوال طرح می شود ۸۳- سوالها، متغیرهای تحقیق را بصورت مستقل می سنجند ۸۴- سوالها جهت اندازه گیری

متغیرهای تحقیق جامعیت دارد ۸۵- سوالها طراحی شده جهت اندازه گیری متغیرهای تحقیق صرفاً متغیر مورد نظر را می سنجد ۸۶- ادبیات پژوهش از محتوای سوالهای طراحی شده جهت اندازه گیری متغیرها حمایت می کند ۸۷- نظر خبرگان از محتوای سوالهای طراحی شده جهت اندازه گیری متغیرها حمایت می کند ۸۸- ابزار اندازه گیری از نظر صوری برای اندازه گیری متغیر مورد نظر ساخته می شود ۸۹- ابزار اندازه گیری تحقیق با سایر ابزارهای دیگری که برای اندازه گیری متغیر مورد نظر ساخته می شود شباهت دارد ۹۰- ابزار اندازه گیری تحقیق با ابزارهایی که متغیرهای دیگری بجز متغیر مورد نظر را می سنجد شباهت ندارد ۹۱- داده های تجربی تحقیق از ساختار سوالها جهت اندازه گیری متغیرها حمایت می کند ۹۲- مقادیر قابلیت اعتماد برای مقیاسها محاسبه شده و قابل قبول است ۹۳- پاسخ به سوالهای ابزار اندازه گیری از یکدیگر مستقل هستند

فصل سوم (روش پژوهش) - روش اجرا:

۹۴- مراحل انجام تحقیق به ترتیب زمانی توضیح داده می شود ۹۵- نمودار انجام مراحل تحقیق ترسیم می شود ۹۶- به اجرای پیش آزمون و چگونگی آن اشاره می شود ۹۷- به جزئیات اجرایی مراحل تحقیق که در قسمتهای دیگر اشاره نشده، پرداخته می شود

فصل سوم (روش پژوهش) - روش تحلیل داده ها:

۹۸- نحوه تنظیم و تلخیص داده های تحقیق توضیح داده می شود ۹۹- به آمار توصیفی مورد استفاده برای تحلیل یافته های تحقیق اشاره می شود ۱۰۰- در صورت نمونه گیری به آمار استنباطی مورد استفاده برای تحلیل یافته های تحقیق اشاره می شود ۱۰۱- دلیل استفاده از آزمونهای آماری ذکر می شود ۱۰۲- هر یک از آزمونهای آماری به تفصیل با ذکر فرمولهای آماری توضیح داده است

فصل چهارم (تجزیه و تحلیل آماری یافته های پژوهش):

۱۰۳- مقدمه فصل به مراحل کلی انجام شده بصورت خلاصه اشاره می کند ۱۰۴- آمار توصیفی ویژگی های جمعیت شناختی نمونه مورد مطالعه همراه با جدول فراوانی ارائه می شود ۱۰۵- برای ویژگیهای جمعیت شناختی نمودار ترسیم می شود ۱۰۶- آمار توصیفی سوالها ابزار اندازه گیری ارائه می شود ۱۰۷- مقادیر سوالهای ابزار اندازه گیری بمنظور محاسبه متغیرهای مورد مطالعه در تحقیق جمع شده اند ۱۰۸- قبل از محاسبه مجموعه سوالها مقادیر سوالهایی که بصورت منفی مطرح شده اند معکوس شده اند ۱۰۹- داده های گمشده قبل از شروع تحلیل مورد بررسی قرار گرفته و جایگزین شده اند ۱۱۰- داده های پرت، مشخص شده و در مورد آن تصمیمهایی اتخاذ می شود ۱۱۱- در صورت استفاده از آمار پارامتری نرمال بودن متغیر های مورد مطالعه تحقیق توسط نمودار هیستوگرام یا در نمونه های کوچک آزمونهای استنباطی بررسی نرمال بودن مثل آزمونهای کلوموگرف سمیرنوف یا شیپرو بررسی شده اس ۱۱۲- همگنی واریانس های متغیرهای مورد تحقیق در تحلیل هایی که دارای این مفروضه می باشند توسط نمودار پراکندگی یا آزمونهای استنباطی مثل آزمون لوین بررسی می شود ۱۱۳- خطی بودن روابط متغیرهای مورد تحقیق در تحلیل هایی که دارای این مفروضه می باشند توسط نمودار پراکندگی یا تحلیل اضافه ها

توسط رگرسیون خطی بررسی می شود ۱۱۴- بر اساس نتایج تحلیل مفروضات فوق، تبدیلهای مناسب برای داده ها انجام می شود ۱۱۵- ترتیب ارائه یافته های استنباطی بر اساس ترتیب ارائه سوالهای تحقیق و متعاقباً سوالهای ابزار اندازه گیری است ۱۱۶- انتخاب آزمونهای استنباطی بر اساس ماهیت سوالهای تحقیق است ۱۱۷- انتخاب آزمونهای استنباطی بر اساس مستقل یا جفت بودن متغیرهای تحقیق است ۱۱۸- آزمون آماری انتخاب شده نسبت به آزمونهای قابل استفاده دیگر از دقت بیشتری برخوردار است ۱۱۹- آزمونهای استنباطی بصورت جداول فارسی ارائه شده است ۱۲۰- قسمتهای مختلف جداول آزمونهای استنباطی تفسیر می شود ۱۲۱- نتایج کلی آزمونهای آماری در جهت پاسخ به سوالهای تحقیق بصورت خلاصه آماره داخل پرانتز ارائه می شود ۱۲۲- نتایج نهایی تحلیل یافته جهت پاسخ به سوالهای تحقیق در پایان فصل بصورت آزمون فرض ارائه می شود

فصل پنجم (نتیجه گیری و پیشنهادها) :

۱۲۳- گزارش فصل پنجم ابتدا با گزارشی مختصر درباره مسئله تحقیق و یافته های مربوط به سوالها یا فرضیه های تحقیق آغاز می شود ۱۲۴- نتایج یافته های تحقیق بدون ذکر دوباره یافته های آماری ارائه می شود ۱۲۵- نتایج بدست آمده نسبت به فصل یافته ها بیشتر توضیح داده می شود ۱۲۶- نتیجه گیری به ترتیب سوالها یا فرضیات تحقیق انجام می شود ۱۲۷- یافته های تحقیق با یافته های تحقیق های داخلی و خارجی بیان شده در ادبیات تحقیق مقایسه می شود ۱۲۸- یافته ها با نظریات موجود در ادبیات تحقیق مقایسه می شود ۱۲۹- وجه تشابه یافته ها با تحقیق های قبلی و نظریات موجود مورد تاکید قرار گرفته و توضیح داده می شود ۱۳۰- وجه تمایز یافته ها با تحقیق های قبلی و نظریات موجود مورد تاکید قرار گرفته و توضیح داده می شود ۱۳۱- دلایل احتمالی تمایز یافته ها با تحقیق های قبلی و نظریات موجود توضیح و تبیین می شود ۱۳۲- عملیات بررسی تشابه و تمایز یافته ها برای همه سوالهای تحقیق و کلیات تحقیق انجام شده است ۱۳۳- با توجه به یافته های تحقیق پیشنهاد های عملی برای تصمیم گیری و کاربرد نتایج ارائه می شود ۱۳۴- با توجه به یافته های تحقیق پیشنهادهای نظری برای تحقیقات بعدی ارائه می شود ۱۳۵- به محدودیتهای تحقیق اشاره می شود.

- ارجاعات درون متن

۱۳۶- در ارجاع به یک اثر دارای یک مولف بصورت (نام خانوادگی، مولف، سال انتشار اثر: شماره صفحه (عمل می شود ۱۳۷- اگر ارجاع بعدی به همان منبع باشد بصورت (همان: شماره صفحه) عمل می شود ۱۳۸- اگر ارجاع بعدی به همان منبع و همان صفحه باشد بصورت (همان) عمل می شود ۱۳۹- اگر میان ارجاع بعدی به همان ارجاع قبلی به یک اثر دو صفحه یا بیشتر فاصله افتاده است از ذکر همان منبع خودداری شده و ارجاع کامل درون متن داده می شود ۱۴۰- اگر کتاب چند جلدی مورد استفاده قرار گرفته است، بعد از نام مولف به شماره جلد بصورت (نام خانوادگی، مولف، شماره جلد، سال انتشار اثر: شماره صفحه) اشاره می شود ۱۴۱- اگر اثری دو مولف داشته، هر دو ذکر می شود ۱۴۲- اگر اثری بیش از دو مولف داشته، بعد از نام دو مولف (و دیگران) ذکر می شود ۱۴۳- در ارجاع به فرهنگ ها و دایره المعارف ها بصورت (نام اثر، شمار هجلد، شماره صفحه) عمل می شود ۱۴۴- در ارجاع به متن

های استخراج شده از پایگاههای اینترنتی بصورت (نام پایگاه ، تاریخ) عمل می شود ۱۴۵- در متن فارسی چنانچه از منبع غیر فارسی استفاده شده باشد از درج نام، حرف یا عدد به زبان غیر فارسی خودداری می شود ۱۴۶- شماره و عنوان هر نمودار زیر آن ذکر می شود ۱۴۷- چنانچه نمودار یا شکلی از منبع دیگری اخذ می شود در پرانتز پس از عنوان به منبع اشاره می شود ۱۴۸- جداول با توجه به فصل و عنوان مربوطه شماره گذاری می شود ۱۴۹- شماره و عنوان هر شکل زیر آن آمده است ۱۵۰- چنانچه جداولی از منبع دیگری اخذ می شود در پرانتز پس از عنوان جدول به منبع اشاره می شود ۱۵۱- عنوان جداول بالای آن ذکر می شود ۱۵۲- ارجاع جداول زیر آن ذکر می شود ۱۵۳- شیوه ارائه یادداشتهای در سراسر گزارش به یک صورت است

-کتابنامه

۱۵۴- در ارائه کتب تالیفی با یک مولف به صورت (نام خانوادگی مولف، نام (سال نشر) ، عنوان کتاب شامل عنوان اصلی و فرعی به ایرانیک / ایتالیک ، تعداد مجلدها ، نوبت چاپ ، محل انتشار ، ناشر .) عمل می شود ۱۵۵- اگر اثر، چاپ اول است نوبت چاپ ذکر نمی شود ۱۵۶- از ذکر عناوین مانند دکتر، مهندس ، آقا و ... خودداری می شود ۱۵۷- چنانچه محل نشر ، نام ناشر یا تاریخ نشر اثری نامعلوم است به ترتیب بجای آنها (بی تا) و (بی جا) ذکر می شود ۱۵۸- در ارائه کتب تالیفی با بیش از یک مولف بصورت (نام خانوادگی مولف اول ، نام مولف اول ؛ نام خانوادگی مولف دوم (سال نشر). عنوان کتاب شامل عنوان اصلی و فرعی به ایرانیک / ایتالیک ، تعداد مجلدها ، نوبت چاپ ، محل انتشار ، ناشر .) عمل می شود ۱۵۹- در اثر تالیفی با بیش از یک مولف تنها نام مولف اول بصورت مغلوب درج می شود ۱۶۰- در ارائه کتب ترجمه شده بصورت (نام خانوادگی مولف، نام (تاریخ نشر اثر ترجمه)، عنوان کتاب، نام و نام خانوادگی مترجم، تعداد مجلدها ، نوبت چاپ ، محل انتشار ، ناشر .) عمل می شود ۱۶۱- در ارائه مقاله تالیفی یا ترجمه شده بصورت (نام خانوادگی مولف، نام (زمان نشر) ، عنوان مقاله، نام و نام خانوادگی مترجم، عنوان مجله به ایرانیک / ایتالیک ، دوره یا سال ، شماره نشریه، تاریخ نشر، شماره صفحه آغاز و پایان مقاله) عمل می شود ۱۶۲- چنانچه مولفی در یکسال چند اثر داشته باشد، در کنار سال نشر داخل کمان از حروف ابجد (برای فارسی) یا حروف لاتین (برای غیر فارسی) استفاده می شود ۱۶۳- چنانچه از بیش از یک اثر مولف نام برده می شود اولویت اول بر اساس سال (از جدید به قدیم) و اولویت دوم بر اساس الفبای عنوان اثر است ۱۶۴- از ذکر نام مولف از اثر دوم به بعد اجتناب می شود و بجای آن خط تیره بکار رفته است ۱۶۵- در ارائه کتابهای مقدس ، آثار مشهور و کهن ، فرهنگ ها ، دانشنامه ها و دایره المعارف ها ، عنوان کتاب مقدم بر مفسر و گرد آورنده ذکر می شود ۱۶۶- در ارائه پایگاه های اینترنتی به ترتیب حروف الفبا عمل می شود . بدین ترتیب که پس از درج کامل آدرس با ۰/۵ سانتی متر فاصله تاریخ (ماه/روز/سال) هم درج می شود ۱۶۷- منابع به تفکیک منابع فارسی ولاتین ذکر می شود ۱۶۸- تمام منابع استفاده شده در متن گزارش در فهرست منابع آورده می شود

پیوست ها

۱۶۹- یک نسخه از ابزار اندازه گیری پیوست می شود ۱۷۰- داده های تفصیلی گرد آوری شده که در متن

گزارش عرضه نمی شود به پیوست ارائه می شود ۱۷۱- برون دادهای تحلیلی یا نرم افزاری که در متن گزارش عرضه نمی شود به پیوست ارائه می شود ۱۷۲- صفحات پیوست به طور جداگانه از متن گزارش شماره گذاری می شود ۱۷۳- صفحات پیوست به صورت مسلسل شماره گذاری نشده است.

جدول تعیین حجم نمونه

محققان برای محاسبه حجم نمونه به روشهای مختلفی روی می آورند. یکی از این فنون، استفاده از جدول کریجسی و مورگان است. در مواردی که واریانس جامعه یا درصد مورد نیاز را در اختیار نداشته باشید، می توانید از این جدول برای برآورد حجم نمونه استفاده نمائید. این جدول حداکثر تعداد نمونه را نشان میدهد. استفاده از سایر روشها و توصیه ها در تعیین حجم نمونه، تعداد کمتری حجم نمونه لازم به دست می دهد.

$$S = \text{حجم نمونه} \quad N = \text{حجم جامعه}$$

S	N	S	N	S	N	S	N	S	N
۳۳۸	۲۸۰۰	۲۶۰	۸۰۰	۱۶۲	۲۸۰	۸۰	۱۰۰	۱۰	۱۰
۳۴۱	۳۰۰۰	۲۶۵	۸۵۰	۱۶۵	۲۹۰	۸۶	۱۱۰	۱۴	۱۵
۲۴۶	۳۵۰۰	۲۶۹	۹۰۰	۱۶۹	۳۰۰	۹۲	۱۲۰	۱۹	۲۰
۳۵۱	۴۰۰۰	۲۷۴	۹۵۰	۱۷۵	۳۲۰	۹۷	۱۳۰	۲۴	۲۵
۳۵۱	۴۵۰۰	۲۷۸	۱۰۰۰	۱۸۱	۳۴۰	۱۰۳	۱۴۰	۲۸	۳۰
۳۵۷	۵۰۰۰	۲۸۵	۱۱۰۰	۱۸۶	۳۶۰	۱۰۸	۱۵۰	۳۲	۳۵
۳۶۱	۶۰۰۰	۲۹۱	۱۲۰۰	۱۸۱	۳۸۰	۱۱۳	۱۶۰	۳۶	۴۰
۳۶۴	۷۰۰۰	۲۹۷	۱۳۰۰	۱۹۶	۴۰۰	۱۱۸	۱۸۰	۴۰	۴۵
۳۶۷	۸۰۰۰	۳۰۲	۱۴۰۰	۲۰۱	۴۲۰	۱۲۳	۱۹۰	۴۴	۵۰
۳۶۸	۹۰۰۰	۳۰۶	۱۵۰۰	۲۰۵	۴۴۰	۱۲۷	۲۰۰	۴۸	۵۵
۳۷۳	۱۰۰۰۰	۳۱۰	۱۶۰۰	۲۱۰	۴۶۰	۱۳۲	۲۱۰	۵۲	۶۰
۳۷۵	۱۵۰۰۰	۳۱۳	۱۷۰۰	۲۱۴	۴۸۰	۱۳۶	۲۲۰	۵۶	۶۵
۳۷۷	۲۰۰۰۰	۳۱۷	۱۸۰۰	۲۱۷	۵۰۰	۱۴۰	۲۳۰	۵۹	۷۰
۳۷۹	۳۰۰۰۰	۳۲۰	۱۹۰۰	۲۲۵	۵۵۰	۱۴۴	۲۴۰	۶۳	۷۵
۳۸۰	۴۰۰۰۰	۳۲۲	۲۰۰۰	۲۳۴	۶۰۰	۱۴۸	۲۵۰	۶۶	۸۰
۳۸۱	۵۰۰۰۰	۳۲۷	۲۲۰۰	۲۴۲	۶۵۰	۱۵۲	۲۶۰	۷۰	۸۵
۳۸۲	۷۵۰۰۰	۳۳۱	۲۴۰۰	۲۴۸	۷۰۰	۱۵۵	۲۷۰	۷۳	۹۰
۳۸۴	۱۰۰۰۰۰	۳۳۵	۲۶۰۰	۲۵۶	۷۵۰	۱۵۹	۲۷۰	۷۶	۹۵

منابع استفاده شده در این راهنما

- بازرگان، عباس (۱۳۷۸). چگونه تحقیق کنیم؟ انتشارات دانشگاه امام حسین (ع)، تهران
- بیانی، احمد (۱۳۸۴). روش های تحقیق و سنجش در علوم تربیتی و روان شناسی، انتشارات رهیافت تهران.
- پژوهشکده آموزش باز و از راه دور دانشگاه پیام نور. زیر پورتال : ir.ac.pnu
- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۸۳). مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت، تهران
- دلاور، علی (۱۳۸۴). روش تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی، انتشارات ویرایش، تهران.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس (۱۳۸۴). روش های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، تهران.
- شریفی، حسن پاشا؛ شریفی، نسترن (۱۳۸۵). روش های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات سخن، تهران.